

UNA MARCA DE FRONTERA: DEL RIU DE LA SÈNIA AL MILLARS (1138-1248)

JOAN-F. CABESTANY I FORT

La plenitud de la cultura i art romànic va tenir a Catalunya una àrea geogràfica molt concreta, la Catalunya Vella que va quedar limitada als bisbats de Barcelona, Girona, Elna, Urgell i Vic, en fracassar l'any 809, la conquesta de Tortosa i el domini el riu Ebre. Aquesta conquesta no fou una realitat fins 350 anys més tard (1148) i establir la frontera en el riu Sènia, moment en que s'havia iniciat una nova etapa cultural i artística que podríem titular: el Cistercenc, romànic tarda o gòtic inicial.

El rei Jaume el Conqueridor, en iniciar el poblament del territori comprès entre els rius Sènia i Millars amb la conquesta de Borriana (1233), va edificar temples i castells segons aquest romànic tarda o cistercenc, cada vagada més gotitzant. El gòtic no arribarà a la seva plenitud, els territoris catalans i valencians, fins el regnat de Jaume II el Just, en el pas dels segles XIII al XIV, moment del triomf de la cultura baix medieval a les terres governades pels comtes-reis.

ELS MATERIALS PREFABRICATS GIRONINS I LA SEVA DIFUSIÓ PEL TERRITORI VALENCIÀ

FRANCESCA ESPAÑOL BERTRAN

S'ha presentat un panorama sobre la producció seriada a la Girona medieval (s. XII-XV) de materials d'us arquitectònic amb la calcària nummulítica de les pedreres de Montjuic.

Molts d'aquests productes van arribar a València a través del port de sant Feliu de Guixols: finestres coronelles i claustres, principalment. Entre els darrers els de Penyiscola, Valldigna i Domènec de València.

LA CONSERVACIÓ DEL PATRIMONI ROMÀNIC A LES COMARQUES DE CASTELLÓ

JOAN FELIU FRANCH

En 1223 es conquesta Borriana. En 1248, Alacant. Aquesta rapidesa de conquesta suposà un canvi variat i no uniforme on un dels problemes més immediats i urgents va ser establir els criteris que havien de regir les relacions de l'estat i l'església amb l'art. L'urgent necessitat de donar acolliment religiós als nous colons cristians va fer que durant molts anys es desenvolupara una gran activitat constructiva, destinada a proveir d'esglésies les terres conquerides, i a la vegada, s'utilitzaren mesquites per al culte cristià mentre s'anava construint el temple, que normalment acabaria ocupant l'espai del musulmà. D'aquesta manera es substituïa un temple per altre, s'aprofitava un espai preferencial en l'urbanisme de la ciutat o poble, i s'aniquilava la referència d'un culte no cristià.

Però en la conferència, a més, es parlarà de la conservació del romànic més enllà de la recuperació física. Aquesta dimensió immaterial és el resultat conjunt de l'autenticitat i integritat històrica dels missatges del patrimoni físic, els monuments i els llocs, i de la interdependència dels elements significatius que els connecten entre ells. D'aquesta manera, l'estudi dels valors intangibles reforça la comprensió dels valors tangibles que es troben directament

associats a la conservació tradicional del patrimoni.